

Prova lliure per a l'obtenció del títol de graduat/ada en educació secundària obligatòria

Convocatòria 2/2025

Àmbit de la comunicació en llengua catalana

Cognoms i nom _____	PUNTUACIÓ TOTAL
DNI/NIE/Passaport _____	
Data _____	

INSTRUCCIONS

- Abans de començar la prova, empleneu les dades personals de la portada.
- Llegiu atentament cada pregunta abans de contestar-la.
- Responen cada pregunta tan bé com pugueu i en l'espai corresponent.
- A continuació passeu a la pregunta següent.
- Si us equivoqueu, ratlleu la resposta equivocada i marqueu clarament la nova resposta.

Criteris d'avaluació de l'àmbit de la comunicació

Perquè un alumne o alumna sigui considerat apte en l'àmbit de la comunicació ha d'obtenir una puntuació mínima de 150 sobre 300 com a nota global de les tres proves de l'àmbit.

A més, ha d'haver obtingut la nota mínima de 40 punts tant a la prova de llengua catalana com a la prova de llengua castellana. La prova de llengua estrangera no té nota mínima obligatòria.

Si un alumne o alumna té una nota global superior a 150 sobre 300, però no ha obtingut la nota mínima en alguna de les proves de català i/o castellà, es considera que té l'àmbit suspès.

Quadre resum de les puntuacions mínimes per aprovar:

	Puntuació mínima	Puntuació màxima
Llengua catalana	40	100
Llengua castellana	40	100
Llengua estrangera	–	100

Activitat 1

[20 punts]

Tot seguit escoltareu un tall d'un programa radiofònic que tracta sobre les *fake news*, és a dir, les notícies falses. En aquest cas, la presentadora entrevista la doctora en comunicació i periodisme Nereida Carrillo, que ha escrit el llibre *Fake over* i ha impulsat el projecte Learn to check amb la finalitat de donar-nos eines perquè no ens deixem enganyar.

Àudio extret del programa *La tarda de Catalunya Ràdio*, «Les fake news han vingut per quedar-se. Com les podem detectar?», 31 de gener de 2023

1. Responen les preguntes següents, relacionades amb el programa.

a) Acabeu la frase amb l'opció correcta:

Nereida Carrillo, a més d'escriure llibres, es dedica a fer cursos per... [1 punt]

- ☐ promoure l'esperit crític dels infants.
- ☒ **fomentar l'educació mediàtica.**
- ☐ ensenyar a detectar notícies falses.

b) Escriviu vertader (V) o fals (F): [1 punt]

Nereida Carrillo creu que és impossible acabar amb les notícies falses. **V**

c) Per què Nereida Carrillo es dedica a aquesta feina? [1 punt]

Perquè creu en el servei públic del periodisme / de la informació.

d) Quina idea vol compartir amb la ciutadania el projecte Learn to check? [1 punt]

Vol compartir la idea que és important contrastar la informació / tenir una mirada crítica (per saber contrastar).

e) Completeu la frase que apareix a l'entrevista amb un numeral: [1 punt]

Segons una vinyeta, la desinformació és el **cinquè / 5è** genet de l'apocalipsi.

f) L'entrevistada menciona que les *fake news* afecten tres àmbits. Quins són? [1 punt; 0,5 punts si marquen un o dos àmbits; 0 punts si en marquen més de tres]

- ☐ La vida social
- ☒ **La salut**
- ☒ **La democràcia**
- ☐ La política
- ☒ **La convivència**

g) Quin canvi ha patit la censura respecte al passat? [1 punt]

Abans era per falta d'informació i ara és per excés. / Abans hi havia censura per manca d'informació i ara en tenim massa.

h) En quina temptació es pot caure enmig de l'allau d'informació? [1 punt]

Passar de la informació. / No informar-se.

i) Segons Nereida Carrillo, les *fake news* han existit sempre. Quin canvi han provocat les xarxes socials? [1 punt]

Ara arriben molt més ràpid i a (molta) més gent.

j) Acabeu la frase amb l'opció correcta:

El perill que hi ha en el fet que els nens i nenes tinguin mòbil cada vegada més aviat és que no tenen habilitats per... [1 punt]

- ☒ **diferenciar el que és veritat del que és fals.**
- ☐ identificar un discurs clarament feminista.
- ☐ detectar una possible estafa i no caure-hi.

2. Al programa es parla sobre la feina dels/les periodistes. Relacioneu cada feina periodística amb la seva definició. Escriviu la lletra de la definició a la casella corresponent. [5 punts]

- a. Persona que regeix una empresa periodística.
- b. Persona encarregada de valorar, extreure i interpretar la informació útil per a un mitjà de comunicació, mitjançant elements com la vigilància de les fonts d'informació.
- c. Persona encarregada de revisar la correcció dels textos periodístics orals i escrits abans de ser publicats.
- d. Periodista que cobreix la informació d'una àrea, que va des d'una localitat a un conjunt de països, i comunica a l'agència d'informació o a un mitjà les notícies de fets que hi tenen lloc.
- e. Persona encarregada de la comunicació visual de missatges, idees o dades mitjançant la creació i combinació de símbols, imatges i text.

	Lletra
Analista d'informació	b
Lingüista	c
Corresponsal	d
Editor/a	a
Dissenyador/a gràfic/a	e

3. Completeu el text següent que parla sobre la desinformació amb la forma correcta de les dues paraules que hi ha entre parèntesis. [5 punts]

La difusió d'informació falsa amb **la** (la / l') intenció deliberada d'enganyar i manipular **és** (es/ és) una pràctica amb antecedents històrics. Al llarg de la història, **n'hi ha** (hi ha / n'hi ha) hagut milers de casos, però va ser l'any 2017 quan el terme *fake news* o notícies falses es va popularitzar fins a l'extrem de ser escollida «paraula de l'any» pel diccionari Collins. El terme *fake news* s'utilitza cada cop més, tot i que hi ha institucions que prefereixen evitar-lo, **perquè** (perquè / per què) creuen que desprestigia els **mitjans** (mitjans / medis) de comunicació, i opten per parlar de desordres informatius.

Activitat 1

Activitat 2

[20 punts]

1. El fragment següent pertany a l'obra *Se sabrà tot*, de Xavier Bosch. Llegiu-lo i responeu les preguntes formulades a continuació.

A Narcís Riera, manar li agradava. Tocar poder durant poc més d'una dècada al capdavant del diari del Grupo Blanco havia sigut la culminació de molts anys de passió pel periodisme. «Explicar les coses que passen» era el rètol que havia penjat a la redacció i era la seva única definició de l'ofici que estimava. S'havia convertit en un professional admirat pels lectors, pels companys i, fins i tot, per la majoria de polítics dels diferents colors. Si per una frase brillant pràcticament hagués matat, què no hauria fet per tenir una notícia abans que la competència?

Arribat a l'edat de jubilar-se, estava orgullós d'haver conservat l'obsessió per la feina al seu despatx de director de la redacció sobre el passeig de Gràcia de Barcelona amb el mateix desfici que en la seva llarga temporada com a corresponsal a Roma i, també, durant un període molt més breu, a Washington. Allà, amb l'entrevista al president Clinton a la Casa Blanca, havia viscut la seva hora sublim.

Ser solter no només li havia permès viatjar d'una banda a l'altra del món sense lligams, sinó que li havia deixat temps per poder llegir. Llegia amb devoció. A totes hores. Era un especialista en el debat històric del darrer segle. Poca gent tenia més bagatge que ell, col·leccionista de citacions, discursos i tafaneries. Potser per això, perquè sempre trobava en l'actualitat un paral·lelisme de la història global o bé et fascinava amb una anècdota local o et col·locava com ningú una citació d'una frase que ni Churchill mateix sabia que havia dit, les ràdios i les teles se'l disputaven per tenir-lo com a tertulià.

Adaptació feta a partir del text de Xavier Bosch, *Se sabrà tot*, 2010.

a) Digueu si l'afirmació és vertadera (V) o falsa (F): [1 punt]

El text està escrit en 3a persona i, per tant, el narrador és omniscient. **V**

b) El fragment que heu llegit afirma que Narcís Riera era admirat per «la majoria de polítics dels diferents colors». A què fa referència la metàfora subratllada? [1 punt]

Fa referència a polítics de diferents tendències / ideologies.

c) Quins dos adjectius podem atribuir al periodista que descriu el text? [1 punt; 0 punts si marquen més de dos adjectius]

- ☐ **ambiciós**
- ☐ ètic
- ☐ dèspota
- ☐ **bibliòfil**

d) Quina va ser la major fita assolida per Narcís Riera? [1 punt]

Entrevistar Bill Clinton a la Casa Blanca.

e) El text afirma que les ràdios i les televisions volien Riera com a tertulià. Indiqueu dos motius pels quals se'l disputaven. [2 punts]

Tenia molt bagatge, sabia moltes citacions, sabia discursos i tafaneries, trobava en l'actualitat paral·lelismes de la història global, explicava una anècdota local, citava una frase de Churchill.

f) Pel que fa a la tipologia textual, el fragment combina... [1 punt]

- ☐ argumentació i descripció.
- ☐ notícia i narració.
- ☐ **narració i descripció.**

g) Xavier Bosch és un escriptor actual que va guanyar el premi literari Sant Jordi, l'any 2009, amb la novel·la *Se sabrà tot*. Indiqueu quin escriptor o escriptora no és d'aquesta mateixa època. [1 punt]

- ☐ Quim Monzó
- ☐ **Ausiàs March**
- ☐ Eva Baltasar
- ☐ Empar Moliner

h) Xavier Bosch pertany al període que anomenem literatura contemporània. Indiqueu a quin període o moviment artístic pertanyen aquests altres grans autors i autores de la literatura catalana. Escriviu la lletra del període a la casella corresponent. [2 punts; 0,5 punts per cada encert]

- a) Edat mitjana (segle XIII)
- b) Barroc (segle XVII)
- c) Realisme (segle XIX)
- d) Modernisme (principis del segle XX)

	Lletra
Caterina Albert (Víctor Català)	d
Ramon Llull	a
Narcís Oller	c
Francesc Vicent Garcia	b

i) El text s'inicia amb una frase que inclou la paraula *dècada*. A quina quantitat d'anys fa referència aquest mot? [1 punt]

10 anys

j) Trobeu, al primer paràgraf del text, les tres paraules que poden funcionar com a antònimes dels mots següents: [3 punts]

detestava	estimava
menyspreat	admirat
mediocre	brillant

k) Trobeu, al segon paràgraf del text, les tres paraules que poden funcionar com a sinònims dels mots següents (no cal que tinguin el mateix gènere): [3 punts]

mantingut	conservat
dèria	obsessió / desfici
etapa	període

l) Completeu les frases següents amb la forma verbal adequada dels verbs entre parèntesis. Tingueu en compte que cal conjuguar-los amb el temps, la persona i el nombre que els correspongui. *[3 punts; 1 punt per cada forma verbal sense errors ortogràfics]*

- Van donar un premi internacional al periodista. Si no hagués treballat tant, no l'**hauria rebut** (REBRE).
- No **estiguís** (ESTAR) tan segur del que llegeixes als mitjans de comunicació: de vegades les coses no són el que semblen.
- El fotògraf va dir que **faria** (FER) el reportatge de seguida que pogués.

Activitat 2

Activitat 3

[20 punts]

1. Llegeix l'article periodístic i respon les qüestions proposades.**Què escollim ignorar i per què**

Davant l'allau d'informació que ens aclapara, de vegades poc fiable, cada cop són més els qui prefereixen no saber, els qui es blinden amb mil excuses: tot és mentida, el món ha embogit, els polítics i els periodistes ens manipulen, informar-se és donar informació teva (exposar les teves dades), la informació no és res més que negoci, ens volen ficar en una bombolla, la tecnologia em sobrepassa... En lloc de reaccionar i fer un pas endavant per intentar saber, per posar-se al dia, sovint la resposta consisteix a tancar-se en el propi món per no saber i viure tranquil.

És l'opció de la ignorància, que durant la pandèmia es va fer molt evident: d'entrada molts ciutadans i governants van voler pensar que no passava res, que allò eren invencions dels xinesos. El negacionisme climàtic també té a veure amb aquesta desconfiança convertida en norma. Igual que el populisme: és més fàcil creure's un líder que menteix que intentar esbrinar què és veritat i què és mentida, cosa que comporta esforç i reflexió. Massa feina! La indiferència és còmoda. Però el que cau en la ignorància hi cau conscientment. Ignorar és anar un pas més enllà: és esborrar, és anar a cegues, és negar-se el dret a saber. És posar-se un fals escut protector enfront del món.

Quan una cosa ens resulta insuportable, la solució més taxativa és negar-la. I deixar-se portar. A vegades fins i tot és recomanable alguna dosi de química mèdica per superar tràngols. Hi ha un capítol d'*Els Simpson* en què a la Lisa li recepten un fàrmac batejat com a Ignorital que l'euforitza. Però en realitat no voler saber és com quan un infant es nega a créixer: ho podem arribar a entendre, fins i tot ens pot entendre. Tanmateix, no duu enlloc. Ens duu a una societat infantilitzada i obre les portes a un problema polític de primera magnitud.

A l'assaig *Passió per la ignorància*, l'eslovena Renata Salecl, filòsofa, sociòloga i teòrica del dret, analitza aquest fenomen modern de no voler saber, sense ignorar que en cada època ha tingut la seva plasmació. ¿Com s'explica, si no, el nazisme que va fanatitzar milers de ciutadans situant-los en una realitat distorsionada, portant-los a no voler veure res més, a una gran ignorància? Hitler va ser un Ignorital per als alemanys.

Com més siguin els que es neguin a intentar entendre el món, els qui renunciïn a cercar la veritat, més estarem en mans d'una minoria informada que decidirà per nosaltres, o d'una classe política temptada d'usar la ignorància com a arma de poder. La suposada societat del coneixement corre el perill de deixar aquest coneixement en mans d'una elit científica (genetistes, neurocientífics...) i econòmica (*big data*), i a mercè d'un poder polític que menyspreï la veritat i, per descomptat, la justícia, la llibertat i la igualtat d'oportunitats.

I bé, en paral·lel a la ignorància d'aquest present complex, tecnològic, mediàtic i científic, també hi ha, com un mar de fons, la ignorància de la història, de la memòria col·lectiva. Es retroalimenten. Yuval Noah Harari diu que «si aprens història, aprens on has de trobar les preguntes importants». Per això, afegeix, els règims autoritaris, o no tan autoritaris, es preocupen de quina història s'ha d'ensenyar i de si cal prohibir o vetar certs coneixements. En canvi, no prohibiran mai les matemàtiques, oi? Les perilloses són les ciències socials. El problema, però, és que cada cop els cal prohibir menys perquè cada vegada són més els que decideixen ignorar-ho tot per no haver-se de fer preguntes.

Adaptació feta a partir de l'article d'Ignasi Aragay, «Què escollim no saber i per què», *Diari Ara* [en línia] (28 de gener de 2023)

a) Marqueu amb una X la columna corresponent segons si l'afirmació és vertadera (V) o falsa (F). [5 punts]

	V	F
L'allau informativa ha fet créixer el nombre de persones que volen evadir-se del que passa al món.		X
El populisme se sustenta en una actitud conformista.	X	
Segons Renata Salecl, el fenomen modern de no voler saber és totalment nou.		X
Negar-se a saber pot afavorir un règim polític autoritari.	X	
Segons Yuval Noah Harari, l'aprenentatge de les ciències socials fa la població més crítica.	X	

b) Digues un exemple mencionat en el text sobre l'actitud de voler tancar-se a la realitat del món. [1 punt]

Negar l'arribada de la covid. / El negacionisme climàtic.
(1 punt per un dels dos)

c) El periodista afirma que quan la informació ens sobrepassa «a vegades és recomanable alguna dosi de química mèdica». A què fan referència les paraules subratllades? [1 punt]

A prendre medicaments / pastilles / fàrmacs.

d) Amb què es compara l'actitud de no voler estar informat? [1 punt]

Amb no voler créixer. / Amb l'infant que no vol créixer. / Amb l'infantilisme.

e) A l'article s'afirma que «Hitler va ser un Ignorital per als alemanys». Indiqueu quin és el significat d'aquesta frase. [1 punt]

- ☐ Hitler va aconseguir que molts alemanys s'haguessin de medicar.
- ☐ **Hitler va fer que molts alemanys preferissin ignorar la veritat.**
- ☐ Hitler va ser un antídote contra la ignorància dels alemanys.

f) Trieu l'opció correcta per acabar l'afirmació següent: [1 punt]

La finalitat de l'article és...

- ☐ **denunciar l'actitud passiva i negacionista de part de la societat davant l'allau d'informació.**
- ☐ retreure als lectors la manca d'una actitud crítica davant el que passa al món.
- ☐ informar de les polítiques totalitàries o autoritàries d'alguns països.

2. Tenint en compte les oracions següents, extretes del text, responeu:

a) A la taula es mostren verbs del text en les formes no personals: infinitiu, gerundi i participi. Ompliu els buits amb les formes que falten. [2 punts; 0,5 punts per cada forma correcta]

INFINITIU	GERUNDI	PARTICIPI
embogir	embogint	embogit
creure	creient	cregut
ignorar	ignorant	ignorat

b) Un pronom feble sol fer referència a un antecedent que s'ha mencionat anteriorment en el text. Quin és l'antecedent del pronom feble subratllat? [1 punt]

«Quan una cosa ens resulta insuportable, la solució més taxativa és negar-la.»

La cosa (insuportable) / una cosa (insuportable).

c) El text menciona la paraula *desconfiança*. Amb el prefix *des-* es crea el contrari de la paraula *confiança*. Fent servir un prefix, escriviu el contrari de les paraules següents. [2 punts]

sensatesa: **insensatesa**

simetria: **asimetria**

d) Canvieu el temps verbal dels verbs subratllats. Passeu-los de present a passat. [1 punt; 0,5 punts per cada verb correcte]

“Hi ha un capítol d'*Els Simpson* en què a la Lisa li recepten un fàrmac batejat com a Ignorital”

Hi havia / Hi va haver / Hi havia hagut

Receptaven / van receptar / receptaren / havien receptat

e) Llegiu un altre cop el segon paràgraf del text i busqueu-hi... [4 punts]

una paraula aguda amb accent gràfic:

allò, enllà, reflexió

una paraula plana amb accent gràfic:

climàtic, fàcil

una paraula amb accent diacrític:

és, té, més, què, món

un verb de la 3a conjugació:

menteix / mentir

Activitat 3

Activitat 4

[40 punts]

Escolliu una d'aquestes dues opcions i escriviu un text d'entre 150 i 200 paraules, aproximadament.

Opció 1. Expliqueu una notícia que us hagi impactat per algun motiu (per la seva importància, per haver afectat les vostres vides, perquè us va sorprendre...). Expliqueu la notícia i per què us va marcar.

Opció 2. Escriviu un text argumentatiu en què exposeu el vostre acord o desacord amb aquest enunciat: *Ets més feliç si no saps què passa al món.*

La correcció de la redacció és a criteri del corrector o correctora, a continuació s'ofereixen uns criteris a nivell orientatiu.

Valoració global (10 punts)

Valoreu si el text expressa amb claredat idees i conceptes, si s'ajusta al tema demanat, i si el lèxic i la sintaxi són adequats.

Estructura i presentació (10 punts)

Valoreu si els arguments estan presentats de manera ordenada, amb una distribució correcta en paràgrafs, si la puntuació és adequada, els connectors escaients i si la forma del text s'adequa al format demanat.

Correcció ortogràfica i gramatical (20 punts)

Valoreu la correcció ortogràfica i gramatical, penalitzeu especialment quan aquesta dificulti la comprensió del text. Suggerim descomptar 1 punt per cada errada ortogràfica.

- Si un text conté més de 20 errades ortogràfiques o les que hi ha dificulten la comprensió del text, aquesta activitat es pot puntuar amb un 0.
- Si un text no s'ajusta a l'extensió (té menys de 100 paraules) o al tema, aquesta activitat es pot puntuar amb un 0.

Activitat 4**PUNTUACIÓ TOTAL**

Puntuació màxima: 100 punts